

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 7 maja 1983 r.

w sprawie organizacji i zasad pobytu nieletnich w schroniskach dla nieletnich.

Na podstawie art. 95 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Schronisko dla nieletnich, zwane dalej „schroniskiem”, jest specjalną placówką opieki całkowitej o charakterze diagnostyczno-resocjalizacyjnym, przeznaczoną dla nieletnich w wieku powyżej 13 lat, skierowanych do schroniska na podstawie postanowienia sądu, sędziego rodzinnego lub prokuratora.

2. Schronisko czynne jest przez cały rok.
3. Zadaniem schroniska jest:

- 1) zapewnienie pozostawania nieletniego do dyspozycji organu kierującego go do schroniska,
- 2) zapobieganie działaniom, które mogłyby utrudniać postępowanie prowadzone w sprawie nieletniego przez sąd lub inny organ do tego upoważniony,
- 3) opracowanie diagnozy sytuacji nieletniego i rozpoczęcie procesu jego resocjalizacji.

§ 2. Diagnoza, o której mowa w § 1 ust. 3 pkt 3, powinna zawierać określenie osobowości nieletniego, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia jego demoralizacji, ocenę środowiska wychowawczego, a także wnioski dotyczące dalszej opieki i metod postępowania z nieletnim.

§ 3. Proces resocjalizacji w schronisku ma na celu zmianę postawy nieletniego wobec siebie i innych w kierunku społecznie pożądanym, zapewniającym prawidłowy rozwój osobowości, a zwłaszcza ukształtowanie właściwej

hierarchii wartości, zainteresowań nieletniego oraz przestrzeganie przez niego przyjętych zasad współżycia społecznego.

§ 4. Schronisko przy realizacji zadań wobec nieletniego współpracuje z jego środowiskiem rodzinnym oraz z właściwymi instytucjami i organizacjami mającymi głównie na celu opiekę i wychowanie dzieci i młodzieży.

Rozdział 2

Przyjmowanie nieletniego do schroniska.

§ 5. 1. Nieletniego przyjmuje się do schroniska na podstawie:

- 1) postanowienia o umieszczeniu nieletniego w schronisku, wydanego przez sędziego rodzinnego, prokuratora lub sąd,
- 2) nakazu przyjęcia.

2. O przyjęciu nieletniego do schroniska powiadamia się bezzwłocznie organ kierujący oraz rodziców (opiekuna) nieletniego.

§ 6. 1. Nieletni przebywa w schronisku w okresie ustalonym w postanowieniu wymienionym w § 5 ust. 1. Przedłużenie pobytu następuje, jeżeli sędzia rodzinny wydał postanowienie o rozpoznaniu sprawy nieletniego w postępowaniu poprawczym albo gdy wniesiony został przeciwko nieletniemu akt oskarżenia do sądu. Odpisy tych dokumentów otrzymuje dyrektor schroniska.

2. Dyrektor schroniska jest obowiązany przestrzegać terminów pobytu nieletniego w schronisku.

§ 7. Nieletniego przyjmuje do schroniska dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny; dyrektor schroniska przeprowadza z nieletnim rozmowę nacechowaną życzliwością i zapoznaje go z warunkami pobytu oraz jego obowiązkami i uprawnieniami.

§ 8. Przy przyjęciu nieletniego do schroniska składa się do depozytu należące do niego pieniądze i rzeczy wartościowe, a także ubranie, obuwie i inne przedmioty, których posiadanie jest zabronione.

§ 9. 1. Nieletniego przyjętego do schroniska kieruje się do izby przejściowej na czas niezbędny do przeprowadzenia wstępnych badań lekarskich i zabiegów higieniczno-sanitarnych, nie dłuższy jednak niż 14 dni.

2. W czasie pobytu nieletniego w izbie przejściowej kontakt z nim nawiązują pracownicy odpowiedzialni za opracowanie diagnozy dotyczącej nieletniego oraz za jego resocjalizację.

Rozdział 3

Organizacja pobytu nieletnich w schronisku.

§ 10. 1. Porządek dnia i rozkład zajęć w schronisku ustala dyrektor w porozumieniu z radą pedagogiczną.

2. Nieletnim zapewnia się, odpowiednio do potrzeb: odzież, bieliznę, obuwie, materiały szkolne i podręczniki, sprzęt i środki czystości oraz inne przedmioty niezbędne do codziennego użytku.

3. W uzasadnionych wypadkach, za zezwoleniem dyrektora schroniska, nieletni może nosić własną odzież.

§ 11. 1. Nieletnim zapewnia się całonocne wyżywienie według ustalonych norm i zasad żywieniowych. Spo-

sób przyrządzania oraz jakość posiłków podlega kontroli służby zdrowia.

2. Jeżeli stan zdrowia nieletniego tego wymaga, otrzymuje on odpowiednie wyżywienie stosownie do zaleceń lekarza.

§ 12. 1. Nieletni może otrzymywać paczki, głównie z żywnością, książkami i przedmiotami osobistego użytku.

2. Paczki są przekazywane nieletniemu za pokwitowaniem, po uprzednim skontrolowaniu ich zawartości; znajdujące się w paczkach artykuły żywnościowe nie nadające się do spożycia podlegają zniszczeniu w obecności nieletniego, a przedmioty uznane za niedozwolone do użytku w schronisku przekazuje się do depozytu.

§ 13. Nieletni może otrzymywać pieniądze, które przekazuje się na jego konto do depozytu; zasady korzystania przez nieletniego z pieniędzy złożonych w depozycie określa rada pedagogiczna.

§ 14. 1. Rodzice (opiekun) oraz inne osoby mogą odwiedzać nieletniego w schronisku, jeżeli organ, do którego dyspozycji nieletni pozostaje, nie zgłosi zastrzeżeń.

2. Odwiedzanie nieletnich odbywa się w zasadzie w dniu wolnym od pracy, w obecności upoważnionego pracownika pedagogicznego.

3. Dyrektor schroniska może zakazać dalszego odwiedzania nieletniego osobom, które wywierają na niego ujemny wpływ.

4. W wypadkach losowych dyrektor schroniska może zezwolić na odwiedzenie nieletniego, mimo uprzednich zastrzeżeń organu, do którego dyspozycji nieletni pozostaje; o wydanym zezwoleniu dyrektor powiadamia właściwy organ.

§ 15. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi dyrektor schroniska może udzielić nieletniemu przepustki za zgodą organu, do którego dyspozycji nieletni pozostaje.

§ 16. Schronisko zapewnia nieletniemu bezpłatną opiekę zdrowotną oraz w razie potrzeby leczenie; o wypadkach poważniejszych zachorowań schronisko powiadamia rodziców (opiekuna) oraz organ, do którego dyspozycji nieletni pozostaje.

§ 17. 1. Nieletniej w ciąży zapewnia się przedporodową opiekę lekarską.

2. O stanie ciąży nieletniej i urodzeniu dziecka dyrektor schroniska zawiadamia niezwłocznie rodziców (opiekuna) i organ, do którego dyspozycji nieletnia pozostaje; decyzję o dalszej opiece nad nieletnią i jej dzieckiem podejmuje sąd rodzinny.

§ 18. 1. Nieletni przebywający w schronisku mogą, w czasie na to przewidzianym, spełniać praktyki religijne i korzystać z usług religijnych oraz posiadać przedmioty niezbędne do zapokajania potrzeb w tym zakresie.

2. Sposób i warunki spełniania praktyk religijnych oraz korzystania z usług religijnych regulują odrębne przepisy.

§ 19. 1. Nieletni ma prawo prowadzić korespondencję.

2. Korespondencja nieletniego podlega kontroli dyrektora lub osoby przez niego upoważnionej.

3. Korespondencja nieletniego może być zatrzymana, jeżeli jej treść może mieć ujemny wpływ na przebieg to-

czącego się postępowania lub przebieg resocjalizacji. Zatrzymaną korespondencję składa się do akt nieletniego; o zatrzymaniu korespondencji zawiadamia się nieletniego.

4. Korespondencja nieletniego z urzędami nie podlega zatrzymaniu.

§ 20. Nieletniemu zapewnia się możliwość kontaktowania się z obrońcą na terenie schroniska, bez udziału innych osób.

§ 21. 1. Schronisko uniemożliwia nieletniemu nabywanie i spożywanie napojów alkoholowych i środków odurzających; schronisko prowadzi działalność wychowawczą i uświadamiającą, dotyczącą szkodliwości spożywania alkoholu, środków odurzających i palenia tytoniu.

2. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można dokonać przeszukania osobistego nieletniego lub przedmiotów pozostających w jego dyspozycji, a także pomieszczenia, w którym nieletni przebywa; przeszukania nieletniego dokonuje osoba tej samej płci.

3. Nieletni nie może samowolnie opuszczać schroniska.

Rozdział 4

Nagrody i kary dyscyplinarne.

§ 22. 1. W celu wzmocnienia motywacji nieletniego do pozytywnego zachowania stosuje się następujące nagrody:

- 1) pochwałę,
- 2) pochwałę wobec wszystkich wychowanków,
- 3) zezwolenie na rozmowę telefoniczną na koszt schroniska w obecności wychowawcy,
- 4) przyznanie nagrody rzeczowej lub pieniężnej,
- 5) zezwolenie na noszenie odzieży prywatnej,
- 6) zezwolenie na wykonanie w warsztatach szkolnych wyrobu na potrzeby nieletniego,
- 7) list pochwalny o wyróżniającym się zachowaniu nieletniego, skierowany do rodziców (opiekuna) nieletniego lub organu, do którego dyspozycji nieletni pozostaje,
- 8) zezwolenie na korzystanie z rozrywek kulturalnych i sportowych poza terenem schroniska,
- 9) udzielenie przepustki.

2. Nagrody wymienione w ust. 1 pkt 8 i 9 wymagają uzgodnienia z organem, do którego dyspozycji nieletni pozostaje.

§ 23. 1. Nieletni, który w czasie przebywania w schronisku dopuścił się naruszenia regulaminu, podlega karze dyscyplinarnej.

2. O popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego dyrektor zawiadamia niezwłocznie organ, do którego dyspozycji nieletni pozostaje w schronisku.

§ 24. 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) cofnięcie przyznanych, a nie w pełni zrealizowanych nagród,
- 4) pozbawienie lub ograniczenie prawa do korespondencji na okres jednego miesiąca,
- 5) pozbawienie lub ograniczenie prawa do otrzymywania paczek na okres do 14 dni,

6) pozbawienie lub ograniczenie odwiedzin na okres do 14 dni,

7) wstrzymanie przepustek na okres do jednego miesiąca.

2. W stosunku do nieletniego, który przeprosił osobę pokrzywdzoną oraz naprawił wyrządzoną szkodę, można odstąpić od wymierzenia lub wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 25. Nagrody przyznaje i kary dyscyplinarne wymierza dyrektor schroniska lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny.

§ 26. 1. W sprawie ukarania dyscyplinarnego przeprowadza się postępowanie wyjaśniające; z przebiegu postępowania sporządza się notatkę.

2. Decyzja o ukaraniu powinna być wydana na piśmie i zawierać określenie przewinienia, rodzaj kary i jej uzasadnienie. Decyzję o ukaraniu podaje się do wiadomości ukaranego i włącza się do jego akt.

§ 27. 1. Kary dyscyplinarne mogą być stosowane tylko indywidualnie.

2. Za jedno przewinienie, a także za kilka przewinień rozpatrywanych łącznie wymierza się jedną karę dyscyplinarną.

§ 28. 1. Wykonanie kar dyscyplinarnych może być zawieszona na okres do jednego miesiąca; kary mogą być darowane w części lub w całości, jeżeli zachodzi podstawa do przypuszczenia, że zachowanie nieletniego mimo niewykonania kary ulegnie poprawie.

2. Jeżeli w okresie zawieszenia kary nieletni zachowuje się poprawnie, zawieszoną karę uznaje się za niebyłą.

Rozdział 5

Zwolnienie nieletniego ze schroniska.

§ 29. Zwolnienie nieletniego ze schroniska następuje na podstawie postanowienia i nakazu zwolnienia, wydanego przez sąd, sędziego rodzinnego lub prokuratora.

§ 30. 1. O terminie zwolnienia nieletniego ze schroniska zawiadamia się niezwłocznie jego rodziców (opiekuna), wzywając ich do przybycia w celu przekazania im nieletniego.

2. Jeżeli rodzice (opiekun) nie zgłoszą się po nieletniego, należy zapewnić mu powrót do miejsca zamieszkania pod opieką pracownika schroniska.

3. Nieletniemu zwolnionemu ze schroniska należy wydać pieniądze i przedmioty stanowiące jego własność. Nieletni wymagający dalszego leczenia powinien także otrzymać świadectwo lekarskie.

§ 31. O zwolnieniu nieletniego dyrektor schroniska niezwłocznie zawiadamia na piśmie organ, który wydał postanowienie o zwolnieniu.

Rozdział 6

Struktura organizacyjna i pracownicy schroniska.

§ 32. Schronisko prowadzi:

- 1) szkołę (szkoły),
- 2) warsztaty szkolne (gospodarstwo pomocnicze),

- 3) internat,
- 4) zespół diagnostyczny,
- 5) inne służby zapewniające realizację zadań schroniska.

§ 33. 1. Dla zapewnienia prawidłowej realizacji zadań diagnostyczno-resocjalizacyjnych schronisko powinno posiadać przede wszystkim:

- 1) sale lekcyjne (pracownie przedmiotowe) z zapleczem na środki dydaktyczne,
- 2) pracownie do zajęć szkoleniowo-produkcyjnych i pomieszczenia zaplecza produkcyjnego,
- 3) pomieszczenia mieszkalne, rekreacyjne i higieniczno-sanitarne wyposażone w sprzęt i meble o charakterze domowym i wystroju sprzyjającym kształtowaniu kulturalnych i estetycznych potrzeb i nawyków nieletnich,
- 4) pracownię diagnostyczną,
- 5) salę gimnastyczną,
- 6) inne pomieszczenia.

2. W otoczeniu schroniska powinny znajdować się tereny i urządzenia zapewniające możliwość prowadzenia różnorodnych zajęć rekreacyjnych i sportowych.

§ 34. 1. W schronisku zatrudnia się:

- 1) pracowników pedagogicznych (nauczycieli, wychowawców, psychologa i pedagoga w zespole diagnostycznym),
- 2) pracowników służby zdrowia,
- 3) pracowników ekonomiczno-administracyjnych i obsługi,
- 4) pracowników gospodarstwa pomocniczego.

2. Liczbę pracowników, ich kwalifikacje oraz warunki tworzenia stanowisk regulują odrębne przepisy.

§ 35. 1. Każdy pracownik schroniska bez względu na zajmowane stanowisko powinien brać czynny udział w resocjalizacji nieletnich.

2. Pracownik schroniska powinien odnosić się do nieletnich życzliwie, wykazywać gotowość niesienia im pomocy, wpajać zasady dyscypliny i oddziaływać wychowawczo przykładem osobistym.

§ 36. 1. Schroniskiem kieruje dyrektor, który jest przełożonym wszystkich pracowników; dyrektor organizuje i kontroluje pracę pracowników oraz ponosi odpowiedzialność za całokształt działalności placówki.

2. Dyrektor dąży do stworzenia właściwej atmosfery pracy oraz zapewnia warunki niezbędne do realizacji zadań schroniska.

§ 37. 1. Organem powołanym do ustalania, opracowywania i rozstrzygania, w granicach swoich kompetencji, zagadnień diagnostyczno-resocjalizacyjnych w schronisku jest rada pedagogiczna.

2. Skład rady pedagogicznej oraz szczegółowy zakres jej działalności regulują odrębne przepisy.

§ 38. 1. Organem doradczym dyrektora schroniska przy podejmowaniu bieżących istotnych decyzji, nie zastrzeżonych dla rady pedagogicznej, jest zespół kierowniczy.

2. W skład zespołu kierowniczego wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły (szkół),
- 2) kierownik warsztatów szkolnych,
- 3) kierownik internatu,
- 4) kierownik administracyjno-gospodarczy.

3. Dyrektor schroniska w razie potrzeby może zaprosić do udziału w pracach zespołu kierowniczego przedstawicieli organizacji politycznych i społecznych działających w schronisku.

Rozdział 7

Praca diagnostyczna.

§ 39. 1. Zadania diagnostyczne schroniska realizuje zespół diagnostyczny z udziałem pozostałych pracowników pedagogicznych.

2. W skład zespołu diagnostycznego wchodzi: psycholog, pedagog, lekarz (lekarze specjaliści).

§ 40. 1. Zespół diagnostyczny schroniska wydaje opinię na podstawie wyników badań i obserwacji nieletniego.

2. Opinia o nieletnim powinna określać:

- 1) stan jego zdrowia fizycznego i psychicznego,
- 2) poziom rozwoju intelektualnego,
- 3) zakres wiadomości szkolnych,
- 4) cechy osobowości ze szczególnym uwzględnieniem stopnia demoralizacji,
- 5) uzdolnienia, zainteresowania i predyspozycje zawodowe,
- 6) pełne dane o rozwoju psychofizycznym, z uwzględnieniem uwarunkowań psychospołecznych,
- 7) aktualną sytuację rodzinną i wychowawczą,
- 8) wnioski określające kierunki oddziaływań resocjalizacyjnych.

3. Opinia powinna wymieniać osoby biorące udział w jej wydaniu, z podaniem ich imion i nazwisk, stopni lub tytułów naukowych oraz zajmowanych stanowisk; opinia powinna być podpisana przez te osoby oraz dyrektora schroniska.

Rozdział 8

Praca resocjalizacyjna.

§ 41. Zadania resocjalizacyjne w schronisku realizowane są przede wszystkim przez szkołę, warsztaty szkolne i internat.

§ 42. 1. Szkoła w schronisku zapewnia nieletnim możliwość kontynuowania nauki na podstawie obowiązujących programów, stosując formy i metody uwzględniające potrzeby i właściwości psychofizyczne nieletnich.

2. Nauczanie prowadzi się w oddziałach szkolnych (klasach) liczących od 6 do 12 nieletnich.

3. Dla nieletnich z zaburzeniami w rozwoju i opóźnionych w nauce prowadzi się zajęcia korekcyjno-wyrównawcze.

§ 43. 1. Warsztaty szkolne prowadzą zajęcia praktyczne w celu preorientacji zawodowej oraz przysposobienia nieletniego do zawodu.

2. W czasie zajęć praktycznych prowadzonych w warsztatach należy kształtować właściwy stosunek nieletnich do pracy, rozwijać ich zainteresowania i uzdolnienia zawodowe oraz wdrażać do przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

3. Zajęcia praktyczne organizuje się w grupach liczących od 4 do 8 nieletnich.

§ 44. 1. W internacie schroniska organizuje się zajęcia służące wszechstronnemu poznaniu nieletniego, rozwijaniu jego zainteresowań i uzdolnień, wdrażaniu go do przestrzegania zasad współżycia społecznego oraz do umiętnego organizowania czasu wolnego.

2. Internat zapewnia nieletnim opiekę i nadzór w czasie wolnym od zajęć w szkole i warsztatach szkolnych oraz w porze nocnej, odpowiednie warunki bytowe, rekreację i wypoczynek.

3. Zajęcia w internacie prowadzi się w grupach wychowawczych liczących od 8 do 12 nieletnich oraz w zespołach zainteresowań i grupach psychoterapeutycznych; zasady tworzenia grup i zespołów określa rada pedagogiczna schroniska.

4. W pracy wychowawczej internatu uwzględnia się działalność samorządu nieletnich i organizacji młodzieżowych.

Rozdział 9

Bezpieczeństwo schroniska i nadzór.

§ 45. Prawo wstępu na teren schroniska, poza pracownikami zatrudnionymi w danym schronisku, mają osoby sprawujące nadzór nad schroniskiem oraz inne osoby uprawnione.

§ 46. 1. O ucieczce nieletniego ze schroniska i jego powrocie lub doprowadzeniu zawiadamia się niezwłocznie miejscową jednostkę Milicji Obywatelskiej, organ do którego dyspozycji nieletni pozostaje, oraz rodziców (opiekuną) nieletniego.

2. O zbiorowej ucieczce nieletnich lub innym nadzwyczajnym wydarzeniu w schronisku zawiadamia się niezwłocznie prezesa właściwego sądu wojewódzkiego.

§ 47. 1. W razie agresywnego zachowania się nieletniego, które może spowodować zagrożenie dla jego życia lub zdrowia albo życia i zdrowia innych osób, bądź wyrządzić poważne szkody materialne, umieszcza się go w izbie izolacyjnej na czas nie dłuższy niż 24 godziny, a nieletniego w wieku do lat 14 — na czas nie dłuższy niż 12 godzin.

2. Decyzję o umieszczeniu nieletniego w izbie izolacyjnej lub zastosowaniu wobec niego innych środków

bezpieczeństwa podejmuje dyrektor schroniska, zawiadamiając o tym organ, do którego dyspozycji nieletni pozostaje.

3. Rodzaj innych środków bezpieczeństwa oraz tryb i zasady ich stosowania regulują odrębne przepisy.

§ 48. 1. Bezpośredni nadzór nad schroniskiem sprawuje prezes właściwego sądu wojewódzkiego.

2. Nadzór nad prawidłowym wykonywaniem środka w postaci zatrzymania nieletniego w schronisku sprawuje sędzia rodzinny.

§ 49. Nadzór nad działalnością służby zdrowia w schronisku sprawują właściwe terenowo zespoły opieki zdrowotnej dla ogółu ludności.

§ 50. Nadzór pedagogiczny w zakresie kształcenia i wychowania nieletnich regulują odrębne przepisy.

Rozdział 10

Przepisy końcowe.

§ 51. Wobec nieletniego, który przebywa w schronisku po uprawomocnieniu się orzeczenia o umieszczeniu w zakładzie poprawczym, stosuje się odpowiednio przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 1983 r. w sprawie organizacji i zasad pobytu nieletnich w zakładach poprawczych (Dz. U. Nr 26, poz. 126).

§ 52. Obowiązki pracowników schroniska oraz zasady organizacji pracy diagnostycznej i resocjalizacyjnej określają odrębne przepisy.

§ 53. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 marca 1953 r. w sprawie organizacji schronisk dla nieletnich (Dz. U. z 1953 r. Nr 22, poz. 86 i z 1955 r. Nr 4, poz. 26).

§ 54. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: S. Zawadzki